

AZ ÓBUDAI HAJÓTÖRÖTT

Tizennyolc éves volt, amikor Pestre költözött. S még abban az évben, 1896-ban első díjat nyert a Képes Családi Lapok novellapályázatán. Első pesti lakása abban a házban volt, amely az akkori Gyöngygyűk-ma: Gyulay Pál-utca és a Kőfaragó utca sarkán áll. (A sok éven át romos, pusztuló háznak nemrég új köntöst szabtak, s ma elegáns iroda-épület.)

Ötvenöt éves volt, amikor elköltözött Pestről. Végleg. Kifizetetlen lakberek, kiengyelítetlen villanyszámlák maradtak utána. És egy fél könyvtárra való remekmű.

Ha azonban pontosak akarunk lenni. Krúdy Gyula nem Pestről távozott az örökkévalóságba, hanem Óbudáról. Lánya, Krúdy Zsuzsa, pontosan megörökítette, hogyan is kerültek oda.

„Az új lakásunk Óbudán volt, a Templom utca 15-ben. Ide 1930. május 28-án érkeztünk, sok limlommal, szegényes holmikkal. Más bútorunk nem lévén, elhoztuk a margitszigetieket. A kastélyból származó neobarokk szalagarnitúra és szekrény mellett a szállodai asztalokat, ágyakat, mosdót és tükrös szekrényeket... Mikor megláttam a köves, szűk, sivár udvart, elszorult a szívem... Három szobánk közül kettő az udvarra, egy az utcára nézett. Ez lett Apué...”

Krúdyék 1918-ban költöztek a margitszigeti, úgynevezett kastélyszállóba. Itteni bérletüket mondta fel – nagy összegű lakbértartozásuk miatt – a budapesti Közmunkák Tanácsa. E tanács jelölte ki az új lakhelyet is. Ez a régi Óbuda központi részén volt, a plébániatemplom mögött. Hasonló házak sorakoztak itt a szűk kis utcákban. Ez a

Templom utca 15. is jellegzetes óbudai földművelő polgárház volt, széles kapubejárattal – nyilván a jól megrakott lovasszekerekhez méretezve –, hosszan elnyúló udvarral, melynek hátsó traktusában gazdasági épületek állottak. A kapubejárattól jobbra és balra is voltak lakások. Krúdyék a bal oldali részben kaptak helyet. Ennek nyílt két ablaka az utcára. A szobában Krúdy egy íróasztallá kinevezett konyhaasztalon írt. Ezen a két ablak közé állított kényelmetlen bútordarabon születtek olyan remekművek, mint a *Boldogult úrfikoromban*, s az utolsó nagy novelláskötet, *Az élet álom* darabjai. És legalább egy jókora kötetre való egyéb írás – elbeszélések, riportok, tárcák, jegyzetek – Óbudáról.

A Templom utca 15-ben írta azt az elbeszélést is (*A vadevezős megtérése* – egyik kései Szindbád-novella), amelyben rögzíti az Óbudára érkezés szomorú körülményeit. „Szindbád olyanformán vetődött az óbudai partra (a hajógyári sziget környékén), mint egy hajótörött, akinek nem volt válogatni valója a menekülés módjában.”

Nem volt válogatni valója. Kénytelen volt elfogadni a cserét. Hosszú idő óta nem jelent meg új könyve, a napi novella- és tárcáírás, a cikkek, s más rövid írások pedig nem hoztak annyit, hogy el tudja tartani a családját. Nemrég épült fel súlyos betegségéből („Máj, gyomor, tüdő és szív kóvettek el szolgálati kihágásokat...” – írta erről tréfálkozva). Mit tehetett? Az élet hajótöröttje örült, hogy valahol paratot érhetett.

És Óbuda hamarosan közel

Nincs kerek évfordulója. Száztizennégyéves született, 1878. október 21-én, s tizenhét éves koráig törvénytelen gyerekek számára írt, mert apja, id. Krúdy Gyula csak akkor vette feleségül ifj. Krúdy Gyula anyját, Csákányi Juliannát. Nincs kerek évfordulója. De nem kellene ahhoz semmilyen évfordulók, hogy Krúdy Gyulára emlékezzünk. Ha angol íróknak született volna, akkor, a híres sörreklámjelszavával – Guinness Time, azaz Guinness Minden Időben –, róla is leírhatnánk: Krúdy Time. Krúdy Minden Időben. De így is fogalmazhatnánk: Minden Idő Krúdy Ideje.

került Krúdy lelkéhez. Talán azért is, mert a Templom utcában, s a környéken is csupa kisember lakott. Olyanfélék, akikről számtalan novellájában, regényében írt. A Józsefváros népét most Óbuda népe váltotta fel. Szívesen trécselt, az utcai ablakban könyökölve, a szomszédokkal. Még fénykép is őrizi egy ilyen pillanat emlékét: Krúdy az utcában dolgozó susztermesterrel beszélget. No és persze ott volt, egy sarokkal odébb, az egyik kedvenc kisvendéglője, a Kéhli.

A lakásával szemközt a régi Óbuda egyik legjobb étterme működött: a *Korona* főztjéért Pestről is átkocsiztak színészek, újságírók, más művész- és írófélek. S a Kéhlin és a Koronán kívül is volt még a legszűkebb környéken vagy négy kisvendéglő, kocsma. Krúdy megszerette Óbudát. Sok-sok itteni figurát írt bele tárcáiba, novelláiba. Még társaságot

is hívott időnként a Templom utca 15-be. Az udvaron nyári vagy szép őszi időben jól lehetett üldögélni, borozgatni. Ezekről az alkalmakról is készültek fényképek. Hogy a hajótörött Szindbád innen indul majd az utolsó útra, az előre sejtethető volt. Egészségi állapota nem javult. Néha hosszabb ideig sem tudott dolgozni. Az adósságok növekedtek. 1933 tavaszán, mert már hónapok óta nem fizette a számlát, kikapcsolták a villanyát is. Gyertyafény mellett írt.

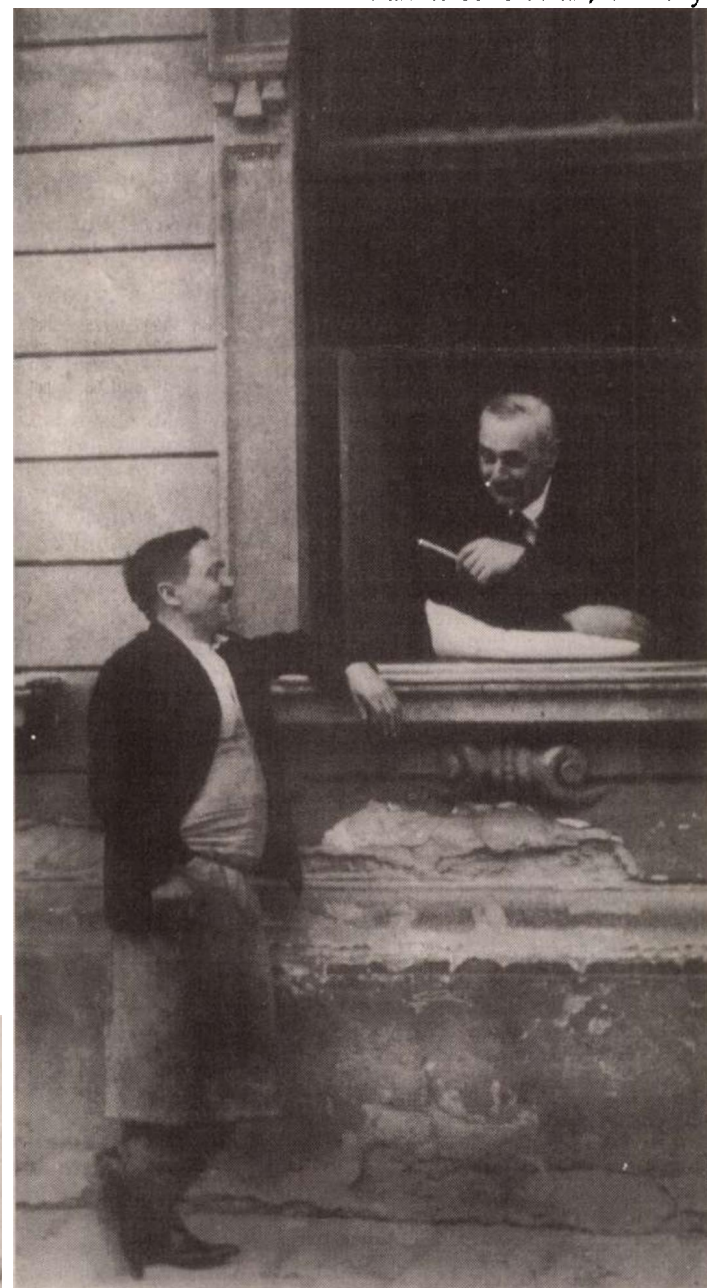
Nem tudta fizetni a lakbért – kilakoltatási végzést kapott. Érte még egy megszégyenítő legorombítás is: a miniszterelnökségi sajtófőnök, Antal István 1933. május 11-én berendelte és lehordta, mert egy prágai magyar nyelvű lapban – a sajtófőnök szerint – olyan nyilatkozata jelent meg az íróknak, amelyet hazafiatlannak minősítettek a kormány-

lamiért, átkeresztelték *Dugovics Titusz térre*.

De egy kis rezervátumot valahogyan elfelejtettek kiirtani.

A Templom utca pár épülete, a Korona tömbje (ma művelődési központ), a Tanuló utca, a Mókus utca az újjáépített Kéhliével, a Kiskorona utca pár háza elénk varázsol még valamit a hatvan évvel ezelőtti hangulatból.

A Templom utca 15. falán, balról, ott, ahol Krúdyék lakása volt, emléktábla. De a hajdanán, a ház újjáépítésekor elhangzott ígéret (hogy ti. itt Krúdy-emlékszobát rendeznek be) máig csak ígéret maradt. Pár száz méterre innen, az Árpád híd feljárójának túlsó oldalán, a Zichy

Ablak közti beszélgetés a szomszéd susztermel

körök. A súlyosan beteg Krúdy hazavillamosozott. Vitt egy üveg zöldszilvánt és lefeküdt. Másnap, 12-én reggel, hiába ébresztették. A halotti anyakönyvi kivonatban ez áll: A halál oka: szívbénulás. Az óbudai hajótörött örökre elaludt.

Óbuda, Krúdy Óbudája már rég eltűnt. Iszonyatos panelházak épültek a régi házak helyén. Még az utcanevek sem mind maradtak meg. A Templom utcát sem lehet megtalálni, mert valakik, va-

kastély mellett, egy pici tercskén állították fel, még 1958-ban – abban az évben, amikor az emléktáblát is elhelyezték – Krúdy mellszobrát, *Gyenes Tamás* alkotását. Mostanra szépen megnöttek körülötte a nyírfák.

Egy emléktábla s egy szobor. Ennyi őrizi Krúdy Gyula emlékét Óbudán. A hajótörött Szindbád örült, hogy kikötőre lett itt. A Krúdy-hívők is örülhetnek, hogy ennyi is megmaradt erre felé Szindbád lábnyomából.

„A Templom utca 15. falán, balról, ott, ahol Krúdyék lakása volt, emléktábla”

Kékesdy Károly felvétele

Takács István